

tetszett, hogy a morfológiából kiindulva milyen sok dolgot ki lehet következtetni az idegrendszer működéséről! Akkor és ott határoztam el, hogy én ezzel fogok foglalkozni.

Emberileg mit tanult tőle?

Hogy a dolgok sosem fehérek vagy feketék. Hogy mindig mindkét félt meg kell hallgatni. Ő egy igen emberséges ember volt. Emberséget is tanultam tőle.

És hadd mondjak el egy történetet, amely nem a saját élményem ugyan, hanem édesanyám barátnője hallotta, amikor a háború után Nagyváradról átkerült a budapesti orvoskarra. Eszerint, amikor 1944-ben kötelezővé tették a zsidók számára a sárga csillag viselését, akkor Szentágothai az óráin kijelentette, hogy számára minden hallgató egyforma. És állítólag a sárga csillagot viselőket többször elkísérte a villamosmegállóhoz, hogy ezt demonstrálja. Akkoriban ez bátor megnyilvánulás volt.

Van-e legkedvesebb élménye Szentágothaiival kapcsolatban?

Két nagyon kedves történet jut most hirtelen eszembe. Az egyik, amikor megoperáltam egy macskát, aki a műtéttől felébredve kizárólag hátrafelé tudott menni. Fogalmam sem volt arról, hogy milyen hibát követhettem el, így hát szóltunk a profnak, hogy jöjjön le a műtőbe, és nézze meg a cicát. Szentágothai igen jól szórakozott a rükvércben közlekedő állaton, és máig előttem van, ahogy ott a mű-

tőben a szemüveggel az orra hegyén nézte, és többször felemelte, majd letette az állatot. Végül széttárta a kezét, és azt mondta: nem tudom, de ha ezt a helyzetet még egyszer elő tudja idézni, gondolkodni fogok rajta.

A másik sztori egy anatómiavizsgán volt. Szentágothainál vizsgáztunk egy évfolyamtársammal, aki igen okos volt, de nagyon lusta. Ő a térdízületet húzta, de fogalma sem volt róla, hogy néz ki a térdízület. Elkezdte hát kitalálni. Szentágothai egy szót sem szólt, végighallgatta, majd azt mondta: kedves kolléga, ez a térdízület, amit most maga konstruált, tökéletesen működőképes. De az égadta világon semmi köze ahhoz, amit a jóisten konstruált. Ez egy teljesen más térdízület, de mivel ugyanazokat a mozgásokat el tudná végezni, ezért átengedem. És át is engedte.

Nagy tisztelettel, szeretettel és hálával gondolok Szentágothai professzorra. Őszintén szólva csak azt sajnálom, hogy olyan fiatal voltam, amikor vele dolgozhattam.

Húsz-harmincévesen az ember egészen más, mint érett kutatóként. Ő nem gondolkodott tradicionálisan, és az én agyam sem a szokványos rugóra jár. Most úgy érzem, még sokkal-sokkal többet tanulhattam volna tőle, ha idősebb koromban kapom, amit fiatalon kaptam. De hát nem akarok telhetetlennek tűnni: így is olyasmivel ajándékozott meg az élet, amivel keveseket.

Kulcsszavak: *dogma, nézni és látni, emberség, morfológia, logika*

KINEK VAN SZÜKSÉGE AZ MTMT-ADATBÁZISRA?

Scheuring István

az MTA doktora,
MTA Támogatott Kutatócsoportok Irodája
Elméleti Biológiai és Evolúciós Ökológiai Kutatócsoport
scheuring@caesar.elte.hu

Nem szűnő elszántsággal fejlődik a *Magyar Tudományos Művek Tára* (MTMT) adatbázis. Bevallom azonban – s gyanítom, így van ezzel a legtöbb természettudománnyal foglalkozó kollégám –, hogy soha, egyetlenegyszer sem kerestem benne semmit fennállása óta. Ha a természettudósok információra van szüksége, belép a WOS-ra, keres a *PubMed*-en, az *arXiv.org*-on, vagy egyszerűen a Google-t használja megfelelően választott keresőszavakkal. Tehát semmilyen tudományos hasznunk nem származik belőle. Persze létrehozóik nem is állítják ezt. Honlapja szerint az MTMT a következők miatt hasznos a kutatóknak:

- személyes tudományos bibliográfia összeállítása egyszerű,
- kis munkáigénnyel karbantartható,
- segíti pályázatok és jelentések készítését,
- széles körben ismert formátum,
- személyes honlapra beilleszthető,
- MTA, ODT, MAB, OTKA elfogadja, preferálja.

Ám a felsoroltak sem jelentik az adatbázis valódi hasznát. AZ MTMT kialakulásában véleményem szerint a következő ok-okozati folyamatok játszottak közre: Magyarországon az utóbbi tizenöt évben egyre erősebbé vált a tudósok scientometriai alapú értékelése. (E szemlélet félrevezető és káros hatásaira itt

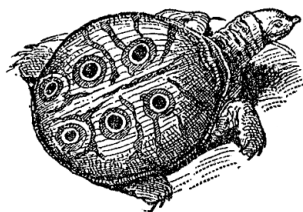
most nem kívánok kitérni, csupán megjegyzem, hogy ilyen jellegű impaktfaktor és citációs listagyűjtés és adminisztrálás Magyarországon kívül ismeretlen az EU általam jobban ismert tagállamaiban és az USA-ban is.)

Ennek következtében a pályázatok értékét és a kutatóműhelyek munkáját legfőképp ezen adatok alapján mérik. Ha ez így van, akkor a legegyszerűbb, ha van ezekre az adatokra egy adatbázis, amit mindenki megtekinthet, az adatok nyilvánosak. Készítsünk hát egy ilyen adatbázist! Ezért az MTMT-adatbázisba folyamatosan, de legalább évente egyszer, kötelezően fel kell töltsük a publikációinkat és az idézéseinket is. Nem kis munka ez, főleg, ha valaki már régóta dolgozik a szakmában. S persze teljesen felesleges. Az adatokat mi, természettudósok általában a WOS-ból másoljuk át az MTMT-be, azaz egy meglévő, jól dokumentált, világméretű, tehát használható adatbázisból töltjük át.

Persze a WOS nem minden publikációt és idézést tartalmaz, amit pl. a Google Scholar idézésgyűjtő motorja megtalál. A WOS alul-, a Google Scholar inkább felülbecslést ad. Továbbá vannak olyan tudományterületek, melyek elsősorban hazai jelentőségűek, s így a nemzetközi adatbázisokban hiányosan reprezentáltak. Gondolom, az e területen dolgozó

kollégáknak segítség lehet az MTMT. De nekünk miért kell egyik adatbázisból a másikba töltögetni az adatokat? Miért nem lehet az MTMT egy nem kötelező opció? Ha ragaszkodik a tudományos vezetés ehhez a túlburjánzó önadminisztrációhoz, miért nem enged, hogy adataink igazolásaként a WOS-adatbázist vagy a Google Scholar¹ használjuk,

¹ Mivel a Google szolgáltatása viszonylag új, lehet, hogy sokan nem ismerik. Íme az URL: <http://googlescholar.blogspot.com/2011/11/google-scholar-citations-open-to-all.html>. Úgy két-három perc a regisztráció, s attól kezdve a szerző publikációit és idézéseit számon tartják. Példaként itt az enyém: <http://scholar.google.hu/citations?user=hCOuXAAAAAJ&hl=hu>

mely egy-egy linket jelentene csak? Nekünk nem kell ezeket az adatbázisokat karbantartani, szakszerűen megteszik helyettünk az említett cégek. Ha ezt a lehetőséget elfogadjuk az MTA, ODT, MAB, OTKA stb., akkor elmondhatnánk, hogy így a:

- Személyes tudományos bibliográfia összeállítása egyszerű,
- kis munkaidővel karbantartható,
- segíti pályázatok és jelentések készítését,
- széles körben ismert formátum,
- személyes honlapra beilleszthető.

Kulcsszavak: *idézettségi mutató, MTMT-adatbázis, scientometria*

Vélemény, vita

A FIZIKUS ÉS A FILOZÓFUS, AVAGY MIÉRT NE HELYEZZÜK GYÁMSÁG ALÁ A FILOZÓFIÁT

Schwendtner Tibor

az MTA doktora, egyetemi tanár,
Miskolci Egyetem Filozófiai Intézet
sch6171@mail.iif.hu

1935 nyarán a Fekete-erdő egyik kunyhójában figyelemre méltó beszélgetőtársaság jött össze: egy Nobel-díjas fizikus, egy világhírű orvosi biológus, egy nem kevésbé híres filozófus és a beszélgetés fiatal feljegyzője, aki később maga is neves fizikussá vált. E társaság (Werner Heisenberg, Viktor von Weizsäcker, Martin Heidegger és Carl Friedrich von Weizsäcker) arról vitatkozott, hogy mi a fizika, illetve hogy mi az orvostudomány. Heisenberg és Viktor Weizsäcker kb. egy órán keresztül hevesen vitatkoztak egymással, s úgy tűnt, hogy nem találnak közös platformot, amikor is Heidegger – Carl Friedrich Weizsäcker elbeszélése szerint – bekapcsolódott a beszélgetésbe, és képes volt néhány mondatral úgy összefoglalni a két szembenálló álláspontot, hogy mindkét fél nemcsak hogy egyet tudott érteni az összefoglalással, hanem azt a bázist is megtalálták, melyen a vita értelmesen folytatódni tudott (vö. Wisser, 1970, 13. sk.).

Heisenberg és Heidegger kapcsolata évtizedekig fennmaradt,¹ valódi párbeszéd alakult ki közöttük a tudomány és a technika mibenlétét érintő alapkérdésekről.² E kapcsolatot filozófiai háttérrel megvilágíthatja Carl Friedrich Weizsäcker egyik írása (*A modern elméleti fizika és Heidegger filozófiája*), amelyben nem kevesebbet állít, mint hogy Heidegger hasonló fordulatot hozott a filozófiában, mint amelyet a relativitáselmélet és a kvantummechanika a fizikában. Weizsäcker a következő konklúzióval zárja a tanulmányát: „Annak a fizikusnak tehát, aki azt kérdezi,

¹ Sokat elmond a kapcsolatról, hogy Heidegger volt az egyetlen nem természettudós Heisenbergnek azon a listáján, akik számára a könyveit ajándékként el szokta küldeni, és ő pedig jó néhány szöveget tanulmányozott Heidegertől (vö. Carson, 2010, 491.).

² Például Heidegger a *Die Frage nach der Technik* című előadásában kifejezetten reagál Heisenbergnek a modern fizikát és technikát érintő gondolataira (Heidegger, 1954, 31., vö. még Pöggeler, 1993, Schieman, 2008, 122., Carson, 2010, 492. skk.).